

MAARTEN VROLIJK

deze gonzende stilte. Samen als oermenschen in het paradijs; en dit was de keerzijde van de medaille. Het was weg, het kon niet meer terugkomen.

Deze Maria — wat was hij, wat was zij? Een mysterie, zeker; het gewone scheldwoord van alle menschen paste niet, maar dan toch dit: zoo klein, zoo benepen. Dit erge, dat nimmer te vermoeden viel in haar donkerheid, de roekeloze overgave, eenmaal en daarna zonder ophouden, als zelf vluchtend uit smart en pijn, stijgend uit beklemmingen en vreezen tot hoogten van duizel, met de kracht uit bittere ervaringen, de diepste wijsheid van 's levens zin.

Die eerste bezinning na dagen brak Jos, zij welde tenslotte als walging naar zijn keel; Maria, die nu plotseling bang was; die straks ook honger zou hebben en misschien bleek en mager en zwak worden waar hij bij was; alle consequenties drongen onverzettelijk naar voren. Haar bewegingen waren daardoor al hulpeloos; een vrouw, die leelijk wordt in angst, afzichtelijk in haar overhaaste bewegingen, die vechten zal ook straks, tot verweer. Jos liep naar het water; de stroom was sinds hun aankomst toegenomen, hij stond sterk naar beneden, met veel geweld, waar de rivier zich versmalde tot een bocht. De grootheid, gevonden na den keer, een valsch geloof gebleken; een menselijkheid zonder meer, die aanstonds schoonheid en sier en zekerheid verliezen zou voor ordinair angst. Die afkeer, eenmaal gewekt, moest nu snel verergeren. Het was uit, alles, het werd onmogelijk, het stierf al in zijn gedachten: een droom, die geradbraakt zou worden nu hij probeerde hem te vertellen, er zou niets van overblijven dan een zielig staketsel.

Hij hoorde de schreden van Maria, draaide zich snel om. Hij stond als vijandig tegenover haar, groot, somber, minachtend. In haar oogen was alleen angst; nooit zouden zij meer de reden van Jos' zwijgen kunnen zien.

Waarom schiet je niet op, vroeg ze; we moeten toch weg?

Het was gebeurd, wist Jos. Hij hief de bijl, sloeg die razend in het hout. Na den volgenden dag was het vlot klaar, het zou hen wel dragen. Hij had niet gesproken over dezen nieuwen keer, daarvoor was die te definitief, er zou niet tegen gesputterd mogen worden. Uit Maria's eigen angst groeide een kilte, Jos werkte verbeter en deed zich geweld aan. Tenslotte moest hij dan niet klein zijn, maar den stijl bewaren. Zijn gedachten werden leeg. Niets aan Maria riep hem meer; 's avonds viel hij moe naast haar in slaap, 's morgens was hij al op om te werken.

Het laatste avontuur kwam. Het vlot zou dus wel houden. Zij scheepten zich in, Jos koerste zoo goed en zoo kwaad als dat ging. De stroom vatte hen snel, dat was eerst varen! Niet langer het zweeten aan de riemen, tegen den stroom op, in een onbarmhartige zon. Jos had slechts oogen voor zijn vaart; het leven werd ruim in hem, en hard. Maria lag languit, haar oogen waren bang gebleven, na de vreemde kilte dier laatste dagen. Jos zweeg, zij durfde niet vragen, en zoo was het al dien tijd geweest. Nu zag zij dat de afkeer uit zijn blik verging, maar de verte die daarvoor in de plaats kwam, gaf haar minder zekerheid. De afstand groeide op dat vlot.

Soms sidderde zij als het water over hun gebrekkig maaksel sloeg of het hout uit elkaar